

Socioøkonomisk reference for grundskolekarakterer 2017/2018: Resultater på tværs af prøver og skoletyper

Elevernes karakterer hænger sammen med mange forskellige forhold herunder deres socioøkonomiske baggrund. Denne sammenhæng viser sig bl.a. ved, at skoler, der har mange elever med højtuddannede forældre, ofte har højere gennemsnitskarakterer end skoler, hvor denne andel er mindre. Når karaktererne sammenlignes med den socioøkonomiske reference tages der højde for forskelle i elevernes socioøkonomiske baggrund, hvilket kan bidrage til at tegne et mere nuanceret billede af skolernes karakterer.

Resume

- **Frie og private grundskoler er som tidligere år den skoletype, hvoraf den største andel skoler klarer sig bedre end forventet:**
Mere end hver tiende af de frie og private grundskoler har et statistisk signifikant højere karaktergennemsnit ved de bundne prøver i 9. klasse, end man kunne forvente ud fra deres socioøkonomiske reference. Til sammenligning gælder dette for ca. 6 % af folkeskolerne og 2 % af efterskolerne. Et resultat der er i tråd med sidste års fordeling.
- **Dansk skriftlig fremstilling er den af de bundne prøver og delprøver, hvor flest skoler klarer sig bedre eller dårligere end forventet:**
1 ud af 3 skoler klarer sig enten statistisk signifikant bedre eller dårligere i dansk, skriftlig fremstilling, end hvad der kunne forventes ud fra elevgrundlaget. Mundtlig engelsk er omvendt den prøve, hvor færrest skoler afviger fra det forventede, her opnår 9 ud af 10 skoler et karaktergennemsnit, der er på niveau med deres socioøkonomiske reference.

Fakta: Socioøkonomisk reference - Kort fortalt

Den socioøkonomiske reference viser, hvordan elever på landsplan med samme målbare baggrundsforhold som skolens elever har klaret prøverne.

Når en skole ligger over referencen, betyder det således, at skolens faktisk opnåede karakterer er bedre end karaktergennemsnittet på skoler med et lignende elevgrundlag, når der er taget højde for den statistiske usikkerhed.

Når en skole ligger under referencen, betyder det, at skolens faktisk opnåede karakterer er dårligere end karaktergennemsnittet på skoler, der har et lignende elevgrundlag, når der tages højde for den statistiske usikkerhed.

I bilagene kan findes en mere dybdegående beskrivelse af den socioøkonomiske referencemodel.

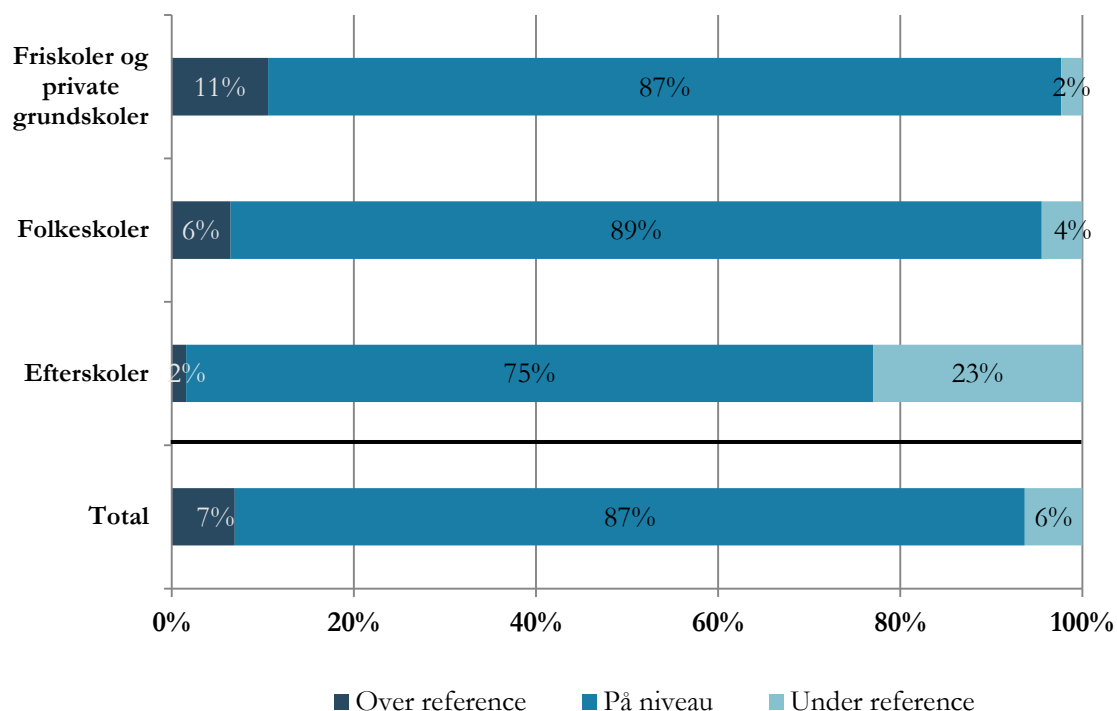
Frie og private grundskoler opnår i højere grad et karaktergennemsnit, som ligger over deres socioøkonomiske reference.

Andelen af skoler fordelt på skoletyper, der klarer sig hhv. bedre og dårligere end forventet i skoleåret 2017/2018 er på niveau med andelen de foregående år. Referencen er udregnet for folkeskolens (evt.) afdelinger fremfor hovedskoleniveau. Dette har kun betydning på det kommunale område og for et mindre antal skoler.

Frie og private grundskoler er stadig den skoletype, hvor den største andel skoler opnår et gennemsnit, som er højere end den socioøkonomiske reference, og hvor den mindste andel skoler ligger under deres reference. Omvendt er efterskoler fortsat den skoletype, hvor færrest skoler opnår et karaktergennemsnit, som er højere end deres socioøkonomiske reference, og hvor den største andel skoler ligger under deres reference, **jf. figur 1**.

Figur 1. Flere end 1 ud af 10 af de frie og private grundskole klarer sig bedre end deres socioøkonomiske reference.

Andelen af skoler(afdelinger) hvis karaktergennemsnit i bundne prøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på skoletyper.

Note: Alle resultater vedrører kun karakterer fra 9. klasseprøverne. Elever på specialskoler, i specialklasser samt privatister indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for afdelinger med min 5 elever. Pga. afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis til præcis 100 %. I bilagstabel 1 fremgår forskellen på skoletyper fordelt på de enkelte bundne prøver.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Andelen af skoler som klarer sig enten bedre eller dårligere end deres socioøkonomiske reference varierer på tværs af prøver.

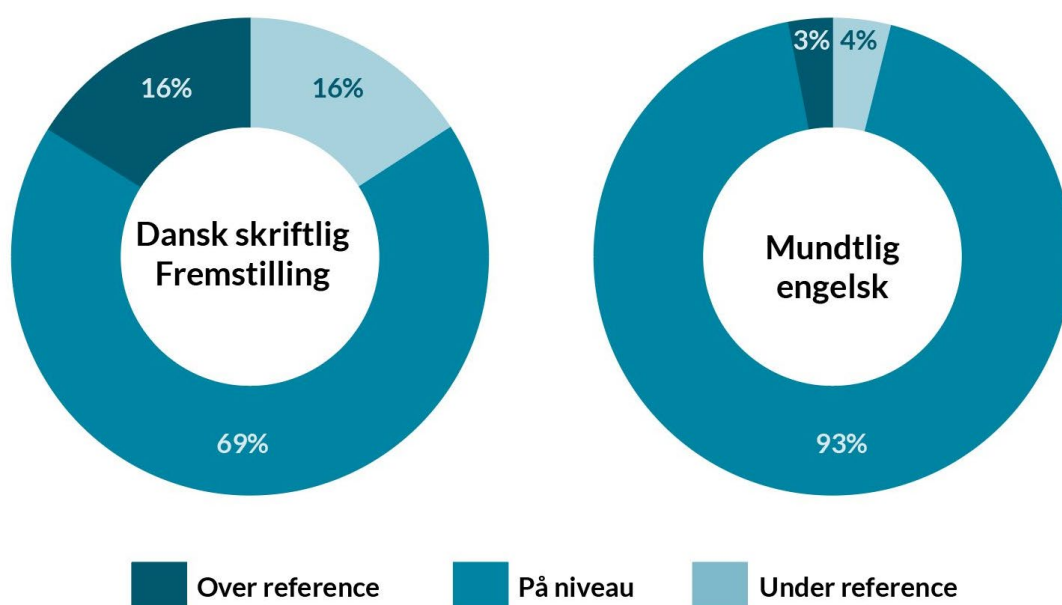
Den socioøkonomiske reference beregnes foruden gennemsnittet i de bundne prøver også for de enkelte prøver og delprøver i 9. klasse. Resultaterne for alle bundne prøver fordelt på skoletyper kan ses i bilag 1.

Som tilfældet har været det seneste år er dansk, skriftlig fremstilling den prøve/delprøve, hvor den største andel grundskoler klarer sig enten bedre eller dårligere end deres socioøkonomiske reference. Således opnår 1 ud af 3 skoler et karaktergennemsnit som er enten statistisk signifikant højere eller lavere end skolens socioøkonomiske reference i prøven, **jf. figur 2**.

Omvendt er mundtlig engelsk den prøve hvor færrest skoler afviger fra deres forventede karaktergennemsnit. Mere end 9 ud af 10 skoler opnår således et karaktergennemsnit, som ikke adskiller sig statistisk signifikant fra deres socioøkonomiske reference.

Figur 2. Dansk skriftlig fremstilling og mundtlig engelsk er de prøver/delprøver hvor hhv. færrest og flest skoler er på niveau med deres socioøkonomiske reference.

Andelen af skoler(afdelinger) hvis karaktergennemsnit i bundne prøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på udvalgte bundne prøver og delprøver.

Note: Alle resultater vedrører kun karakterer fra 9. klasseprøverne. Specialklasser og privatiser indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for skoler med min 5 elever. Pga. afrunding summer diagrammerne ikke nødvendigvis til præcis 100 %. I bilagstabel 1 fremgår forskellen på skoletyper fordelt på de øvrige bundne prøver og delprøver.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Vil du vide mere?

Socioøkonomisk reference på skole- og kommuneniveau

Du kan finde de enkelte skolers og kommuners tal i ministeriets datavarehus www.uddannelsesstatistik.dk

Den statistiske model – og hvad den bygger på

Hvis du vil vide mere om den statistiske model, som den socioøkonomiske reference beregnes ud fra, eller om hvilke baggrundsoplysninger, der indgår i beregningen, kan du læse mere her:

Bilagsnotat: Bag om de socioøkonomiske referencer for grundskolekarakterer

Kontakt

Center for Data & Analyse

Styrelsen for It og Læring

uddannelsesstatistik@stil.dk

Tlf.: 35 87 83 00

Bilag 1: Skolernes socioøkonomiske reference fordelt på skoletyper og bundne prøver og delprøver

Table 1. Andelen af skoler hvis karaktergennemsnit i bundne prøver og delprøver ligger statistisk signifikant over, under eller på niveau med deres socioøkonomiske reference, fordelt på skoletyper.

Prøver og delprøver	Skoletype	Over ref.	På niveau	Under ref.
Dansk Læsning	Folkeskoler	6 %	90 %	4 %
	Frie og private grundskoler	5 %	94 %	1 %
	Efterskoler	1 %	82 %	17 %
	Samlet	5 %	90 %	5 %
Dansk Mundtlig	Folkeskoler	5 %	89 %	6 %
	Frie og private grundskoler	6 %	93 %	2 %
	Efterskoler	0 %	88 %	12 %
	Samlet	5 %	90 %	6 %
Dansk Retskrivning	Folkeskoler	12 %	81 %	6 %
	Frie og private grundskoler	15 %	80 %	6 %
	Efterskoler	3 %	65 %	32 %
	Samlet	12 %	79 %	10 %
Dansk Skriftlig Fremstilling	Folkeskoler	17 %	68 %	15 %
	Frie og private grundskoler	18 %	73 %	9 %
	Efterskoler	8 %	61 %	31 %
	Samlet	16 %	69 %	16 %
Engelsk Mundtlig	Folkeskoler	3 %	93 %	4 %
	Frie og private grundskoler	5 %	94 %	1 %
	Efterskoler	2 %	91 %	7 %
	Samlet	3 %	93 %	4 %
Fællesprøve i fysik/kemi, biologi og geografi	Folkeskoler	11 %	78 %	12 %
	Frie og private grundskoler	12 %	83 %	5 %
	Efterskoler	5 %	71 %	24 %
	Samlet	10 %	78 %	11 %
Matematik med hjælpemidler	Folkeskoler	13 %	74 %	12 %
	Frie og private grundskoler	18 %	76 %	6 %
	Efterskoler	5 %	62 %	33 %
	Samlet	13 %	73 %	13 %
Matematik uden hjælpemidler	Folkeskoler	9 %	84 %	7 %
	Frie og private grundskoler	12 %	85 %	3 %
	Efterskoler	3 %	81 %	16 %
	Samlet	9 %	84 %	7 %

Note: Alle resultater vedrører kun karakterer fra 9. klasseprøverne. Specialklasser og privatiser indgår ikke. Socioøkonomiske referencer beregnes kun for skoler med min 5 elever. Pga. afrunding summer rækkerne ikke nødvendigvis til præcis 100 %.

Kilde: Styrelsen for It og Læring

Bilag 2: En indføring i den socioøkonomiske reference

Hvad er den socioøkonomiske reference?

Den socioøkonomiske reference viser, hvordan elever på landsplan med samme baggrundsforhold som en given skoles¹ elever har klaret prøverne. Socioøkonomisk refererer til elevernes sociale og økonomiske baggrund, mens reference fortæller, at tallet kan bruges som et sammenligningsgrundlag for skolens faktisk opnåede karakterer.

Den socioøkonomiske reference bliver beregnet ud fra elevgrundlaget på den enkelte skoleafdeling. I beregningen indgår faktorer på individniveau som for eksempel køn, etnisk oprindelse samt forældrenes uddannelse og indkomst – altså faktorer, som skolen ikke har direkte indflydelse på. Selvom beregningerne foregår på elevniveau, præsenteres den socioøkonomiske reference kun på institutionsniveau.

Hvorfor beregnes den socioøkonomiske reference?

Mange undersøgelser viser, at elevernes karakterer ofte hænger sammen med deres sociale baggrund. På skoleniveau viser det sig ved, at skoler, der har mange elever fra ressourcestærke hjem, ofte har højere gennemsnitskarakterer end skoler, hvor eleverne kommer fra mindre ressourcestærke hjem.

Den socioøkonomiske reference tager højde for elevernes baggrundsforhold og kan derfor give et mere nuanceret billede af en skoles niveau målt på karakterer. Man kan således bruge den socioøkonomiske reference ift. at korrigere forskellene i de faktisk opnåede karaktergennemsnit, så disse kun afspejler forskellene, der ikke skyldes variation i elevgrundlaget.

Der er dog forhold, som ikke er direkte målbare og/eller statistisk registrerede, og som derfor ikke kan inddrages. Det gælder fx motivation, familie og venners påvirkning, sygdom, handicap mv. Beregningerne skal som følge heraf betragtes med det forbehold, at der ikke nødvendigvis er taget højde for samtlige forhold uden for skolens indflydelse.

¹ De socioøkonomiske referencer beregnes på afdelings-niveau. Når der refereres til skoler skal det således forstås som afdelinger og ikke hovedskoler. Det bemærkes at der kun findes hovedskoler med afdelinger på det kommunale område.